

Małgorzata Agata Panek

Akademia Mazowiecka, Płock

m.panek@mazowiecka.edu.pl

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9275-6838>

Dopuszczalność odbywania posiedzeń oraz podejmowania uchwał na piśmie lub przy wykorzystaniu środków bezpośredniego porozumiewania się na odległość przez walne zgromadzenie spółdzielni mieszkaniowej

<http://dx.doi.org/10.12775/SIT.2024.027>

1. Wprowadzenie

Spółdzielnia mieszkaniowa stanowi przykład korporacyjnej osoby prawnej, w której – w odróżnieniu od spółek prawa handlowego – istotną rolę odgrywa nie kapitał finansowy, a zasoby ludzkie¹. Jak wskazuje się w literaturze przedmiotu, jedną z najważniejszych cech każdej spółdzielni jest widoczna w jej założeniach idea współdziałania członków². Sięgając do etymologii pojęcia „spółdzielnia”,

¹ M. Gersdorf, w: *Prawo spółdzielcze*, red. M. Gersdorf, J. Ignatowicz, Warszawa 1985, s. 17.

² Zob. wyrok TK z dnia 20 kwietnia 2005 r., K 42/02, Dz.U. Nr 72, poz. 643, „Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego Seria A” 2005, nr 4, poz. 38.

można natrafić bowiem na związki ze słowem „współdziałanie” (z łac. *cooperatio*)³.

Ustawodawca konstruuje spółdzielnię mieszkaniową jako szczególny typ spółdzielni, wyróżniany w oparciu o jej ustawowy cel oraz przedmiot działalności. Spółdzielnia mieszkaniowa łączy zatem cechy spółdzielni, wyrażone w jej definicji legalnej z art. 1 § 1 ustawy z dnia 16 września 1982 r. Prawo spółdzielcze⁴, z cechami charakterystycznymi wyłącznie dla spółdzielni mieszkaniowych, o których mowa w art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o spółdzielniach mieszkaniowych⁵. Bacząc na powyższe, należy uznać, że spółdzielnia mieszkaniowa stanowi dobrowolne zrzeszenie jej członków, prowadzące wspólną działalność gospodarczą w interesie swoich członków, którego celem jest zaspokajanie potrzeb mieszkaniowych i innych potrzeb członków oraz ich rodzin przez dostarczanie członkom samodzielnych lokali mieszkalnych lub domów jednorodzinnych, a także lokali o innym przeznaczeniu⁶. Jednocześnie dopuszczalne jest, choć nieobligatoryjne, prowadzenie przez spółdzielnię mieszkaniową działalności o charakterze niegospodarczym na rzecz swoich członków i środowiska, a także w interesie tych członków.

Zaprezentowana definicja spółdzielni mieszkaniowej prowadzi do wniosku, że spółdzielnia jest zespołem osób zmierzających do osiągnięcia obranego, wspólnego celu poprzez podejmowanie współdziałania. Współdziałanie to przybiera postać wspólnej działalności gospodarczej członków, wykonywanej w sposób zorganizowany przy użyciu odpowiednich struktur spółdzielni. Niezbędnym

³ K. Boczar, *Spółdzielczość. Problematyka społeczna i ekonomiczna*, Warszawa 1986, s. 16–17. Jak wskazuje autor, w języku staropolskim spółdzielnia określana była słowami: „współdzielnia”, „kooperacja”, „kooperatywa”.

⁴ Tekst jednolity: Dz.U. z 2024 r. poz. 593 ze zm.; dalej jako: prawo spółdzielcze lub ustawa prawo spółdzielcze.

⁵ Tekst jednolity: Dz.U. z 2024 r. poz. 558 ze zm.; dalej jako: ustawa o spółdzielniach mieszkaniowych.

⁶ Wśród ustawowych cech spółdzielni należy nadto wymienić jej nieograniczony oraz zmienny skład osobowy, a także zmienny fundusz udziałowy. Jak wskazuje się w literaturze prawa spółdzielczego, wymienione cechy konstrukcyjne spółdzielni należy rozpatrywać łącznie z uwagi na występującą pomiędzy nimi współzależność. Zob. M. Gersdorf, op.cit., s. 17.

elementem tej struktury jest wnoszenie przez członków wkładów finansowych, tworzących następnie majątek spółdzielni, a także przysługujące członkom wspólne uprawnienia organizacyjne do decydowania o całokształcie działalności spółdzielni⁷.

Istotne w realizacji procesu współdziałania jest zapewnienie członkom spółdzielni możliwości aktywnego uczestniczenia w posiedzeniach organów spółdzielni, w tym walnego zgromadzenia, pełniącego funkcje uchwałodawcze. Przyznanie prawa głosu nad procedowanymi uchwałami toruje członkom drogę do wywierania rzeczywistego wpływu na kształtowanie kierunków działalności spółdzielni. Pozbawienie natomiast owego wpływu może skutkować uznaniem podjętej uchwały za bezwzględnie nieważną⁸. Biorąc pod uwagę powyższe, prawnego znaczenia nabiera konieczność sprecyzowania dozwolonych sposobów odbywania posiedzeń walnego zgromadzenia, a nadto powiązanych z nimi sposobów głosowania. Przeprowadzenie analizy w tym zakresie wydaje się szczególnie użyteczne, biorąc pod uwagę zgłaszane w literaturze przedmiotu oraz praktyce obrotu prawnego wątpliwości – zwłaszcza na tle rozwiązań epizodycznych, dopuszczających posiłkowanie się formami zdalnymi w okresie epidemicznym w prawie spółdzielczym.

Celem niniejszej publikacji jest wyodrębnienie oraz zinterpretowanie norm prawnych regulujących funkcjonowanie spółdzielni w powołanym wyżej zakresie. W pracy została wykorzystana metoda dogmatyczno-egzegetyczna, sprowadzająca się do szczegółowej analizy aktów prawnych, w tym ustawy prawo spółdzielcze oraz ustawy prawo o spółdzielniach mieszkaniowych. Dodatkowo zastosowano metodę funkcjonalizmu prawniczego, polegającą na opisie działania norm prawnych w praktyce stosowania prawa.

⁷ Tak J. Gajda, K. Królikowska, K. Pietrzykowski, J. Pisuliński, P. Zakrzewski, w: *Prawo spółdzielcze*, t. 21, red. K. Pietrzykowski, System Prawa Prywatnego, Warszawa 2020, s. 449. Autorzy, powołując się na szerokie pojęcie wkładów, w rozumieniu udziałów, wkładów, składek czy opłat, podkreślają, że spółdzielnie mieszkaniowe stanowią w istocie zrzeszenie osób, a także wnoszonych przez nich kapitałów.

⁸ Art. 42 § 2 prawa spółdzielczego. Por. art. 58 § 1 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny, tekst jednolity: Dz.U. z 2023 r. poz. 1610 ze zm.; dalej także jako: k.c.

2. Sposoby uczestniczenia w posiedzeniu walnego zgromadzenia spółdzielni mieszkaniowej oraz podejmowania uchwał przez walne zgromadzenie w okresie pozaepidemicznym

Tryb zwoływania, przeprowadzania walnego zgromadzenia spółdzielni mieszkaniowej oraz podejmowania uchwał przez walne zgromadzenie spółdzielni został przewidziany w art. 8³ ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych. Z powyższej regulacji wynika, że członek spółdzielni może uczestniczyć w walnym zgromadzeniu osobiście albo przez pełnomocnika⁹. Mowa o obecności członka bądź jego pełnomocnika w miejscu i w czasie odbywającego się walnego zgromadzenia, podczas którego zakładana jest obecność także innych członków, względnie ich pełnomocników.

Ustawodawca tworzy zamknięty katalog sposobów uczestniczenia w walnym zgromadzeniu spółdzielni, wyraźnie nakładając konieczność rzeczywistej obecności podmiotu głosującego podczas posiedzenia walnego zgromadzenia. Jednocześnie ani ustawa o spółdzielniach mieszkaniowych, ani prawo spółdzielcze nie zawierają żadnej *explicite* wyrażonej regulacji prawnej stanowiącej odstępstwo od rzeczywistej obecności w okresie pozaepidemicznym¹⁰. W tym zakresie powstaje pytanie, czy na tle obowiązującej regulacji prawnej dopuszczalne jest korespondencyjne uczestniczenie członka w walnym zgromadzeniu bądź uczestniczenie przez niego w walnym zgromadzeniu przy użyciu środków bezpośredniego porozumiewania się na odległość. Z uwagi na powiązanie czynności uczestniczenia w zgromadzeniu z aktem głosowania można również postawić pytanie o dopuszczenie stosowania ww. alternatywnych form dla samego etapu głosowania.

Ustawodawca w żadnym z aktów prawnych traktujących o prawie spółdzielczym nie wprowadza legalnej definicji terminu korespondencyjnego uczestniczenia członka w walnym zgromadzeniu czy odbywania pisemnego głosowania. Powyższy sposób

⁹ Art. 8³ ust. 1¹ ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych.

¹⁰ Zob. art. 36 § 13 prawa spółdzielczego.

uczestniczenia członka w walnym zgromadzeniu stanowi bez wątpienia alternatywę dla odbywania posiedzeń tradycyjnych, w której wykorzystuje się formę pisemnego złożenia oświadczenia woli przez członka spółdzielni, wyrażającego swoje stanowisko dotyczące spraw objętych porządkiem obrad organu. Jest to więc rodzaj formy pozaposedzeniowej. Pomimo milczenia ustawodawcy zdaje się, że samo podjęcie uchwały na piśmie wymagałoby, podobnie jak na gruncie prawa handlowego, uprzedniego przyjęcia przez organ takiego trybu głosowania, prawidłowego zawiadomienia członków o posiedzeniu, przesłania członkom projektu uchwały poddawanej następnie głosowaniu wraz z kartą głosowania i oznaczeniem terminu oddania głosu¹¹. Samo oddanie głosu rodziłoby natomiast konieczność złożenia własnoręcznego podpisu na karcie głosowania¹².

Podobnie prawo spółdzielcze oraz ustawa o spółdzielniach mieszkaniowych milczą w zakresie sprecyzowania desygnatów znaczeniowych pojęcia środków bezpośredniego porozumiewania się na odległość czy określenia wymogów formalnych wykorzystania tego rodzaju sposobu uczestniczenia bądź głosowania w walnym zgromadzeniu¹³. Pojęcie bezpośredniego komunikowania się nie jest przy tym obce polskiemu systemowi prawnemu w ogólności. Sformułowanie powyższe od lat funkcjonuje w doktrynie prawa cywilnego traktującej o teorii doręczenia oświadczenia woli dla oznaczenia takiej formy komunikacji stron, która pozwala adresatowi oświadczenia woli na jego odbiór w tym samym momencie,

¹¹ T. Szczurowski, *Nowelizacja kodeksu spółek handlowych w dobie COVID-19*, „Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego” 2020, nr 11, s. 48, <https://doi.org/10.33226/0137-5490.2020.11.6>; M. Stanik, w: *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*, red. Z. Jara, Warszawa 2022, Legalis.

¹² Art. 78 Kodeksu cywilnego. Alternatywę dla własnoręcznego podpisu mogłaby stanowić forma elektroniczna – zob. art. 78¹ Kodeksu cywilnego.

¹³ Wydaje się, że zastosowanie znajdują tu uwagi dotyczące głosowania korespondencyjnego, przy czym oprócz samego przyjęcia uczestniczenia czy głosowania przy użyciu środków bezpośredniego porozumiewania się na odległość oraz zawiadomienia o posiedzeniu walnego zgromadzenia czy określeniu granic czasowych głosowania nad uchwałą konieczne byłoby zapewnienie członkom technicznej możliwości wykorzystania tych środków, np. dostępności do programu, za pomocą którego możliwe będzie uczestniczenie w posiedzeniu lub oddanie głosu.

w którym oświadczenie to zostaje złożone przez składającego¹⁴. Środki bezpośredniego komunikowania się na odległość to zatem wszystkie te rozwiązania techniczne, które umożliwiają realizację wskazanego celu przy założeniu braku jednoczesnej, fizycznej obecności stron, np. wideokonferencja czy telekonferencja. Środkami tymi nie będą więc np. list, e-mail, telegraf, nagranie, telefaks, wymieniane w literaturze jako przykłady formy komunikacji pośredniej¹⁵.

W literaturze prawa spółdzielczego wyrażany jest również pogląd, zgodnie z którym przez pojęcie bezpośredniości należy rozumieć korzystanie ze środków porozumiewania się na odległość bez pośrednictwa innych podmiotów. Autor powołanej definicji – Mateusz Żaba – uzasadnia ją językowym znaczeniem słowa „bezpośredniość”, pojmowanego jako możliwość korzystania wprost z rzeczy sobie poddanej, nie przez osoby inne¹⁶. Tym samym autor wyraża tezę odchodzącą od zaprezentowanych teorii cywilistycznych, wskazując, że natychmiastowy odbiór oświadczenia może, ale nie musi stanowić jednego z elementów bezpośredniości¹⁷.

¹⁴ Por. K. Mularski, Z. Radwański, w: *Prawo cywilne. Część ogólna*, t. 2, red. Z. Radwański, System Prawa Prywatnego, Warszawa 2019, s. 372; P. Machnikowski, w: *Kodeks cywilny. Komentarz*, red. E. Gniewek, P. Machnikowski, Warszawa 2023, Legalis, oraz K. Grajek, *Oświadczenie woli w komunikacji elektronicznej*, Warszawa 2020, Legalis.

¹⁵ Ibidem. Jak wskazuje K. Grajek, środki komunikacji bezpośredniej, inaczej środki natychmiastowe (*instantaneous*), to środki, które pełnią funkcję komunikowania się „przy bezpośrednim udziale stron”. Należy je wyraźnie odróżnić od środków nienatychmiastowych (*non-instantaneous*). Rozróżnienie powyższe, jak zaznacza autor, znajduje oparcie również w literaturze międzynarodowej, np. F.F. Wang, *Law of Electronic Commercial Transactions: Contemporary Issues in the EU, US and China*, New York 2014, s. 114–115.

¹⁶ Definicje bezpośredniości o podobnym wydźwięku formułowane są na tle regulacji Kodeksu spółek handlowych. Zob. J. Frąckowiak, A. Kidyba, S. Kidyba, W. Popiołek, M. Spyra, w: *Prawo spółek handlowych*, t. 2B, red. A. Szumański, System Prawa Handlowego, Warszawa 2019, s. 393.

¹⁷ M. Żaba, *Podjęmowanie uchwał przez organy spółdzielni przy wykorzystaniu środków bezpośredniej komunikacji na odległość*, „Monitor Prawniczy” 2021, nr 18, s. 965–966. Zdaniem autora bezpośrednim środkiem komunikacji elektronicznej będzie zatem także poczta elektroniczna. Zob. podobnie A. Zbiegień-Turzańska, w: *Prawo spółdzielcze. Komentarz*, red. serii K. Osajda, red. tomu B. Lanckoroński, Warszawa 2022, Legalis.

Z powołanym poglądem nie sposób się zgodzić. W pierwszej kolejności nie ulega wątpliwości, że prawo spółdzielcze w wąskim znaczeniu stanowi część prawa cywilnego. Jak wskazuje się w orzecnictwie i doktrynie prawa cywilnego, przepisy ustawy prawo spółdzielcze i ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych pozostają z przepisami Kodeksu cywilnego w relacji *lex specialis derogat legi generali*. Oznacza to, że przepisy Kodeksu cywilnego mogą znaleźć zastosowanie do spółdzielczych stosunków prawnych wtedy, gdy przepisy z zakresu prawa spółdzielczego nie zawierają stosownych regulacji oraz nie odsyłają do stosowania przepisów innych ustaw¹⁸. W istocie zatem wszystkie instytucje składające się na prawo spółdzielcze można tłumaczyć, posługując się terminologią prawa cywilnego, w tym m.in. instytucję oświadczenia woli. W dalszej kolejności, opierając się na wskazanym wywodzie, należy podzielić pogląd, w świetle którego uchwała spółdzielni stanowi jej oświadczenie woli, a zatem należy ją rozpatrywać w kategorii czynności prawnych, o ile zmierza do wywołania skutków prawnych¹⁹.

Podjmując próbę odpowiedzi na pytanie o dopuszczalność uczestniczenia (czy głosowania) członków spółdzielni mieszkaniowej w walnym zgromadzeniu przy użyciu sposobów innych niż tradycyjny, takich jak udział korespondencyjny bądź przy wykorzystaniu środków bezpośredniego komunikowania się na odległość, należałoby rozpocząć od rozstrzygnięcia o charakterze prawnym

¹⁸ Zob. wyrok SN z dnia 17 września 2008 r., III CSK 79/08, Legalis nr 127025. Tak również K. Pietrzykowski, M. Wrzolek-Romańczuk, w: *Prawo spółdzielcze*, t. 21, red. K. Pietrzykowski, System Prawa Prywatnego, Warszawa 2020, s. 6. Jak wskazuje SN w powołanym wyroku, stosunki spółdzielcze mają charakter stosunków cywilnoprawnych z uwagi na ich cechy, tj. równorzędność (autonomię) stron tych stosunków oraz brak bezpośredniego przymusu ze strony organów państwa. Teza ta stanowi wyraz tzw. teorii umowy, nakazującej rozpatrywać stosunki spółdzielcze w kategoriach cywilistycznych. W przeciwieństwie do niej formułowana jest teoria korporacyjna, w świetle której stosunki spółdzielcze stanowią swoiste stosunki prawne, niemożliwe do interpretacji w sposób adekwatny do prawa cywilnego. Szerzej na temat ww. teorii: R. Bierzanek, *Kilka uwag dotyczących miejsca prawa spółdzielczego wśród innych działów prawa*, „Spółdzielczy Kwartalnik Naukowy” 1987, nr 2, s. 7–20. Jak wskazuje przywołany autor, zdecydowaną przewagę przynajmniej teorii umowy.

¹⁹ K. Pietrzykowski, M. Wrzolek-Romańczuk, op.cit., s. 5.

normy konstruowanej z art. 8³ ust. 1¹ ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych.

Analiza celu ww. normy²⁰ nakazuje przyjąć, że mamy do czynienia z przepisem imperatywnym, bezwzględnie obowiązującym²¹. Osobista forma obecności w zgromadzeniu stanowi bez wątpienia wyraz uznania spółdzielni mieszkaniowej za organizację demokratyczną, w której każdemu członkowi przysługuje prawo oddania jednego głosu. Członkowie mają równe prawo głosu, bez względu na to, ile posiadają udziałów²², co odzwierciedla zasadę demokratycznej kontroli członkowskiej, należącą do katalogu zasad spółdzielczych (zwanych zasadami roczdelskimi) przyjętych przez międzynarodowy ruch spółdzielczy²³. Obecność ta pozwala bowiem – poprzez realizację prawa oddania głosu – na wywieranie przez członka spółdzielni realnego wpływu na kształtowanie działalności spółdzielni. Trudno także nie zauważyć, że zapewnienie obecności członka w czasie i miejscu odbywanego walnego zgromadzenia ma ponadto służyć realizacji ustawowych kompetencji tego organu. Jak słusznie zaznacza się w literaturze, do kompetencji tych nie należy wyłącznie podejmowanie uchwał w zakresie spraw wymienionych w ustawie czy w statucie spółdzielni, ale także umożliwienie członkom spółdzielni odbycia odpowiedniej dyskusji, poprzedzającej etap uchwałodawczy²⁴. Zagwarantowanie członkom spółdzielni realnego wpływu na funkcjonowanie spółdzielni i współdecydowanie o kształcie jej działalności, poprzez prawo czynnego udziału w obradach najwyższego jej organu w postaci

²⁰ M. Koszowski, *Dwadzieścia osiem wykładów ze wstępu do prawoznawstwa*, Warszawa 2019, s. 88.

²¹ Zob. np. wyrok SA w Katowicach z dnia 22 czerwca 2022 r., I ACa 669/21, Legalis nr 2833446.

²² Art. 36 § 2 prawa spółdzielczego.

²³ Krajowa Rada Spółdzielcza, *Zasady Spółdzielcze*, <https://www.krs.org.pl/spoldzielczosc/zasady-spodzielcze> (dostęp: 5.01.2024 r.). Zasada ta wyraża się w sformułowaniu: „jeden członek – jeden głos” oraz zakłada aktywne uczestniczenie członków spółdzielni w określaniu polityki jej działania i podejmowaniu decyzji.

²⁴ A. Zbiegień-Turzańska, op.cit.

walnego zgromadzenia, zapewnia bezpośrednio ochronę interesów prawnych tych członków²⁵.

Jednocześnie rzeczywista obecność na posiedzeniu służy zachowaniu zasady równości członków, nazywanej w literaturze zasadą równego traktowania²⁶ czy równości praw członkowskich²⁷. Zasada ta została wyrażona *explicite* w art. 18 prawa spółdzielczego, w świetle którego prawa i obowiązki wynikające z członkostwa w spółdzielni są dla wszystkich członków równe, a pierwszym w katalogu tych praw jest prawo uczestniczenia w walnym zgromadzeniu lub zebraniu grupy członkowskiej. Znajduje ponadto bezpośrednią podstawę w art. 32 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej²⁸.

Przyjmując imperatywny charakter regulacji art. 8³ ust. 1¹ ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych, trzeba odrzucić wszelkie inne, niż wyraźnie ujęte w ww. normie, formy uczestniczenia w walnym zgromadzeniu spółdzielni. Form tych nie mogą nadto modyfikować akty wewnętrzne spółdzielni, w tym jej statut. W zakresie zatem dopuszczalności uczestniczenia (czy głosowania) członka spółdzielni w jej walnym zgromadzeniu w sposób korespondencyjny należy zdecydowanie udzielić odpowiedzi negatywnej²⁹. Jeżeli bowiem wolą ustawodawcy byłoby umożliwienie członkom spółdzielni posługiwania się tego rodzaju formą alternatywną wobec formy tradycyjnej, wymagałoby to wyraźnego przepisu ustawowego, zezwalającego na uczestniczenie bądź głosowanie korespondencyjne. Rozwiązania zezwalające na odejście od tradycyjnych zgromadzeń organów korporacyjnych znane są polskiemu systemowi prawnemu. W świetle bowiem np. art. 208 § 5¹ i § 5² Kodeksu

²⁵ Por. D. Wociór, *Działalność spółdzielni mieszkaniowych*, Warszawa 2007, s. 19 i n.

²⁶ K. Pietrzykowski, *Stosunki majątkowe spółdzielni mieszkaniowej z jej członkami (zagadnienia wybrane)*, w: *Ochrona strony słabszej stosunku prawnego*, red. M. Boratyńska, Warszawa 2016, Lex.

²⁷ Z. Niedbała, *Formy demokracji wewnątrzspółdzielczej w spółdzielniach mieszkaniowych i zasada równych praw członkowskich*, „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny” 2009, z. 4, s. 41 i n.

²⁸ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej, Dz.U. z 1997 r. Nr 78, poz. 483 ze zm. Zgodnie z art. 32 ust. 1 Konstytucji wszyscy są wobec prawa równi.

²⁹ Tak również: A. Zbiegień-Turzańska, op.cit.

spółek handlowych, odnoszącego się do spółek z ograniczoną odpowiedzialnością, w posiedzeniu zarządu wieloosobowego można uczestniczyć przy wykorzystaniu środków bezpośredniego porozumiewania się na odległość, chyba że umowa spółki stanowi inaczej. Zarząd może podejmować uchwały w trybie pisemnym lub przy wykorzystaniu środków bezpośredniego porozumiewania się na odległość, chyba że umowa spółki stanowi inaczej. Zgodnie natomiast z art. 227 § 2 powołanego aktu bez odbycia zgromadzenia wspólników mogą być powzięte uchwały, jeżeli wszyscy wspólnicy wyrażą na piśmie zgodę na postanowienie, które ma być powzięte, albo na głosowanie pisemne³⁰. Przy założeniu racjonalności działania ustawodawcy, skoro tego rodzaju regulacja nie wynika z przepisów spółdzielczych, rozwiązanie to nie może być na gruncie prawa spółdzielczego stosowane.

Wydaje się, że nieco inaczej wygląda kwestia wykorzystania środków porozumiewania się na odległość. Środki te umożliwiają komunikację bezpośrednią, w czasie rzeczywistym – w istocie pozwalają na uczestniczenie członka w walnym zgromadzeniu w sposób osobisty, o którym mowa w art. 8³ ust. 1¹ ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych. Mowa zwłaszcza o wideokonferencji bądź telekonferencji, które zapewniają zarówno udział w dyskusji poprzedzającej proces uchwałodawczy, jak i w samym tym procesie. Dopuszczenie tego rodzaju rozwiązania rodzi przy tym szereg pytań funkcjonalnych, organizacyjnych, które *de lege lata* nie znajdują odpowiedzi w przepisach powszechnie obowiązujących.

Ustawa o spółdzielniach mieszkaniowych nie zawiera narzędzi pozwalających stworzyć bezpieczne warunki do wykorzystania form bezpośredniego komunikowania się na odległość. Formy te, choć umożliwiają obecność członka w czasie rzeczywistym, mogą powodować wiele innych zagrożeń – zwłaszcza naruszenia poufności informacji przekazywanych w ramach walnego zgromadzenia i tajności głosowania, do którego mogłoby dojść bez istnienia wyraźnego systemu weryfikującego tożsamość osób obecnych przy wykorzystaniu tych form. Nadto dopuszczenie tego rodzaju

³⁰ Ustawa z dnia 15 września 2000 r. Kodeks spółek handlowych, tekst jednolity: Dz.U. z 2024 r. poz. 18.

formy obecności czy głosowania nie mogłoby przybrać charakteru wyłącznego. Narzucenie członkom spółdzielni formy uczestniczenia lub głosowania w zebraniu przy użyciu wyłącznie zdalnych urządzeń oznaczałoby *de facto* konieczność posiadania przez członków tych urządzeń bądź dostępu do nich. Co więcej, rodziłoby pytanie o zdolności czy umiejętności członka w zakresie korzystania z tego rodzaju formy³¹. W istocie więc proponowana forma stanowiłaby ryzyko naruszenia zasady równości członków, pozbawiając czynnego udziału w zgromadzeniu (a nadto w akcji głosowania) tych członków, którzy nie dysponowaliby urządzeniami pozwalającymi na skorzystanie z formy zdalnej bądź nie posiadaliby niezbędnej wiedzy czy sprawności, by z nich skorzystać. Tego rodzaju regulacja miałaby w konsekwencji charakter skrajnie dyskryminujący³². Jak wskazuje się w literaturze, związanie organów spółdzielni zasadą równego traktowania członków oznacza, że podejmowane przez te organy uchwały nie mogą różnicować praw i obowiązków członków w dowolny sposób³³.

Należy zatem wyraźnie podkreślić, że idea odchodzenia od tradycyjnej formuły odbywania walnych zgromadzeń, choć bez wątpienia stanowi wyraz rozwoju technologicznego³⁴, wymaga dochowania szczególnej ostrożności. Brak gwarancji ustawowych w zakresie wykorzystania tego rodzaju form alternatywnych może stwarzać istotne ryzyko naruszenia lojalności oraz uczciwości członkowskiej,

³¹ Tak również A. Zbiegień-Turzańska, op.cit. Autorka zaznacza, że wykorzystanie środków bezpośredniego porozumiewania się na odległość może zrodzić potencjalny problem wykonywania uprawnień członkowskich przez osoby pozbawione dostępu do Internetu, umiejętności obsługi programów komunikacyjnych bądź też w ogóle komputera.

³² W świetle art. 32 ust. 2 Konstytucji nikt nie może być dyskryminowany w życiu politycznym, społecznym lub gospodarczym z jakiegokolwiek przyczyny.

³³ P. Zakrzewski, *Zasada równości w prawie spółdzielczym*, „Studia Prawnicze KUL” 2008, nr 2, s. 67 i n. Zob. także wyrok SA w Warszawie z dnia 24 stycznia 2019 r., VI ACa 835/18, Legalis nr 2122843, zgodnie z którym do naruszenia art. 18 § 1 ustawy prawo spółdzielcze doszłoby wówczas, gdyby niektórzy członkowie spółdzielni byli traktowani przez organy spółdzielni w sposób odmienny pomimo znajdowania się w takiej samej sytuacji faktycznej i prawnej.

³⁴ Zob. M. Żaba, op.cit., s. 962 i n.

oczekiwanych w stosunkach spółdzielczych³⁵, wreszcie skłaniać do licznych nadużyć. W szczególności forma korespondencyjna stanowi pole do stosowania mechanizmów zniekształcających rzeczywistą wolę członka spółdzielni, mającego prawo uczestniczenia w walnym zgromadzeniu³⁶. Stwarza więc ryzyko przyszłych postępowań sądowych ukierunkowanych na uchylenie uchwał walnego zgromadzenia, co w konsekwencji może prowadzić do paraliżu działalności całej spółdzielni.

3. Dopuszczalność uczestniczenia w posiedzeniu oraz podejmowania uchwał na piśmie lub przy wykorzystaniu środków bezpośredniego porozumiewania się na odległość w świetle przepisów epidemicznych

Na mocy ustawy z dnia 16 kwietnia 2020 r. o szczególnych instrumentach wsparcia w związku z rozprzestrzenianiem się wirusa SARS-CoV-2³⁷ do ustawy prawo spółdzielcze dodane zostały przepisy szczególne dotyczące podejmowania uchwał przez walne zgromadzenie. Uzasadnieniem ich wprowadzenia była sytuacja epidemiczna w kraju, a także związane z nią ograniczenia sanitarne, w szczególności w zakresie ograniczenia występowania dużych skupisk ludzkich. Zgodnie z dodanym art. 36 § 9 prawa spółdzielczego Zarząd lub Rada Nadzorcza może zarządzić podjęcie określonej uchwały przez walne zgromadzenie na piśmie albo przy wykorzystaniu środków bezpośredniego porozumiewania się na odległość. W świetle jednak art. 36 § 13 powołanego aktu rozwiązania, o których mowa w § 9–12, stosuje się w czasie wprowadze-

³⁵ Szerzej o ww. zasadach M. Bączyk, *Prawny obowiązek lojalności członków spółdzielni i członków stowarzyszeń oraz skutki jego naruszenia*, „Przegląd Prawa Handlowego” 2021, nr 9, s. 36 i n.

³⁶ Mowa zwłaszcza o tych stanach faktycznych, w których członek spółdzielni działa w stanie wyłączającym świadome lub swobodne podjęcie decyzji i wyrażenie woli (art. 82 k.c.) bądź pod wpływem groźby (art. 87 k.c.).

³⁷ Tekst jednolity: Dz.U. z 2023 r. poz. 201 ze zm.

nia stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii, o których mowa w ustawie z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi³⁸.

Opisana wyżej regulacja wprowadziła w spółdzielniach możliwość odejścia od tradycyjnej formuły zgromadzeń niezależnie od postanowień statutu³⁹ – walne zgromadzenie mogło się bowiem odbyć albo przy użyciu jednego ze sposobów, o których mowa w art. 36 § 9 prawa spółdzielczego, albo przez połączenie tych sposobów (tryb mieszany)⁴⁰. Nie wykluczała przy tym dopuszczalności odbycia walnego zgromadzenia w formule tradycyjnej⁴¹. Jej zakres dotyczył samego etapu podejmowania głosowania, nie zaś dopuszczalności uczestniczenia w obradach wskazanych organów z pominięciem formuły tradycyjnej. Wydaje się przy tym, że skoro ustawodawca zezwolił na odbywanie głosowania i tym samym podejmowanie uchwał z pominięciem formuły tradycyjnej, to tym bardziej zezwolił na przeprowadzenie walnego zgromadzenia w analizowany sposób.

Na tle wprowadzonej regulacji pojawiła się wątpliwość dotycząca dopuszczalności jej stosowania na gruncie spółdzielni mieszkaniowych. Zmianie prawa spółdzielczego nie towarzyszyła zmiana ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych, w tym jej art. 8³. W orzecznictwie sądowym w sposób jednolity przyjęto, że ustawa o spółdzielniach mieszkaniowych stanowi regulację szczególną wobec prawa spółdzielczego⁴². Skoro zatem art. 8³ ustawy o spół-

³⁸ Tekst jednolity: Dz.U. z 2023 r. poz. 1284 ze zm.

³⁹ Zob. art. 36 § 12 prawa spółdzielczego.

⁴⁰ W świetle art. 35 § 4³ prawa spółdzielczego uchwała organu może być podjęta, jeżeli wszyscy członkowie organu zostali prawidłowo zawiadomieni o posiedzeniu organu albo głosowaniu na piśmie lub przy wykorzystaniu środków bezpośredniego porozumiewania się na odległość. Uchwała może być również wynikiem głosów częściowo oddanych na posiedzeniu, częściowo na piśmie lub przy wykorzystaniu środków bezpośredniego porozumiewania się na odległość.

⁴¹ Tak T. Dąbrowski, *Regulacja prawna walnego zgromadzenia członków spółdzielni w dobie pandemii COVID-19*, w: *Transformacje prawa polskiego w dobie epidemii COVID-19*, red. P. Szustakiewicz, M. Wieczorek, Radom 2020, s. 251 i n.

⁴² Pogląd powyższy wyrażany jest także w literaturze. Zob. np. J. Gajda, K. Królikowska, K. Pietrzykowski, J. Pisuliński, P. Zakrzewski, op.cit., s. 459. Jego uzasadnienia należy nadto szukać bezpośrednio w brzmieniu art. 1 ust. 7

dzielniach mieszkaniowych zawiera odrębne uregulowania dotyczące funkcjonowania walnego zgromadzenia spółdzielni mieszkaniowej, w tym ich zwoływania oraz podejmowania uchwał, nie znajduje do niego zastosowania art. 36 § 9 prawa spółdzielczego⁴³.

Zgodnie z wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 22 czerwca 2022 r. „tryb zwoływania, przeprowadzania walnego zgromadzenia spółdzielni mieszkaniowej oraz podejmowania uchwał przez walne zgromadzenie spółdzielni jest przewidziany w art. 8³ ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych. Jest to kompletna regulacja, która jeśli nie została zastosowana przy podejmowaniu zaskarżonych uchwał, to skutkuje uznaniem, że są one niezgodne z prawem”. Z uzasadnienia ww. wyroku *explicite* wynika, że art. 8³ ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych w sposób wyczerpujący reguluje tryb zwoływania i przeprowadzania walnych zgromadzeń. Przepis ten stanowi normę bezwzględnie obowiązującą. Wykluczona została zatem wykładnia przewidująca możliwość stosowania jakichkolwiek tzw. przepisów covidowych w odniesieniu do przeprowadzania walnych zgromadzeń w spółdzielniach mieszkaniowych.

Powyższą wykładnię potwierdzają także względy natury logicznej. W myśl reguły *exceptiones non sunt extendendae* żadnego wyjątku ustawowego nie należy wyklądać rozszerzająco. Argumentacja ta pozostaje w zgodzie z powołanym orzecnictwem sądowym sprowadzającym się w istocie do przyjęcia, że także wyjątków wynikających z tarczy antycovidowej nie należy wyklądać rozszerzająco. Zakładając racjonalność działania ustawodawcy, jeżeli jego intencją byłoby dopuszczenie alternatywnych sposobów podejmowania uchwał w organach spółdzielni mieszkaniowych, stanowiące wyjątek od zasad ogólnych odbywania głosowań w for-

ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych, w świetle którego w zakresie nieuregulowanym w ustawie stosuje się przepisy ustawy z dnia 16 września 1982 r. Prawo spółdzielcze, Dz.U. z 2017 r. poz. 1560 ze zm., z zastrzeżeniem ust. 8 i 9. Ustawa o spółdzielniach mieszkaniowych, normując sytuację prawną spółdzielni mieszkaniowych jako szczególnego typu spółdzielni, stanowi zatem *lex specialis* wobec ustawy prawo spółdzielcze.

⁴³ Wyrok SO w Olsztynie z dnia 21 września 2021 r., I C 690/21, Legalis nr 2628079; wyrok SA w Katowicach z dnia 22 czerwca 2022 r., I ACa 669/21, Legalis nr 2833446.

macie tradycyjnym, powinien to uczynić w formie przepisu szczególnego.

W literaturze można także spotkać poglądy, w świetle których przedstawione wyżej normy znajdowały zastosowanie do spółdzielni mieszkaniowych⁴⁴. Autor zaprezentowanej tezy Piotr Pałka oparł ją na regulacji art. 1 ust. 7 ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych, odsyłającego w zakresie nieuregulowanym do ustawy prawo spółdzielcze. Zdaniem P. Pałki, skoro ustawa o spółdzielniach mieszkaniowych nie uregulowała w sposób „wystarczający” funkcjonowania walnego zgromadzenia spółdzielni mieszkaniowych, to zastosowanie powinny tu znaleźć wprost przepisy wynikające z prawa spółdzielczego. Ocena dokonana przez autora nie znajduje przy tym merytorycznego uzasadnienia, a opiera się na przesłankach iście subiektywnych, niewskazanych w treści normy konstruowanej z art. 1 ust. 7 ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych.

Ustawodawca w 8³ ust. 1¹ ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych *explicite* wyróżnia dwa sposoby uczestniczenia członka spółdzielni mieszkaniowej w jej walnym zgromadzeniu – powołując się na uczestniczenie osobiste lub przez pełnomocnika. Tym samym reguluje dopuszczalny sposób uczestniczenia w obradach organu spółdzielni, jakim jest walne zgromadzenie. Regulacja ma charakter zamknięty, a dyspozycje normy analizowanej art. 8³ ust. 1¹ oraz normy art. 36 § 9 prawa spółdzielczego częściowo się krzyżują. Ustawodawca nie wskazuje w interpretowanej normie, że zastosowanie regulacji prawa spółdzielczego wymaga uprzedniej oceny „wystarczającego” charakteru unormowań wynikających z ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych. Tego rodzaju sposób sformułowania przepisów jest obcy zasadom techniki legislacyjnej, a nadto rodziłby trudności w jego stosowaniu. Jak wynika z § 145 ust. 1 zasad techniki prawodawczej, jeżeli norma ma znajdować zastosowanie we wszystkich okolicznościach, w przepisie praw-

⁴⁴ Tak np. P. Pałka, w: D. Bierecki, P. Pałka, *Prawo spółdzielcze. Komentarz*, Warszawa 2024, Legalis. Bardziej umiarkowane stanowisko przedstawia A. Zbiegień-Turzańska, zgłaszając wątpliwości w zakresie zwłaszcza zasady równouprawnienia, a nadto ograniczenia funkcji walnego zgromadzenia, prowadzących się do członkowskiego prawa uczestniczenia w dyskusji poprzedzającej etap głosowania. A. Zbiegień-Turzańska, op.cit.

nym nie określa się okoliczności jej zastosowania⁴⁵. Skoro zatem ustawodawca nie uzależnia odesłania do stosowania innego aktu od oceny stopnia uregulowania danego zagadnienia w ustawie odsyłającej, jego wolą nie było dokonywanie tego rodzaju oceny. Jednocześnie, z uwagi na fakt, że dyspozycje norm się krzyżują, jak wskazuje się w orzecznictwie – nie możemy mówić o braku regulacji⁴⁶.

Poza opisanym poglądem opowiadającym się za dopuszczalnością stosowania art. 36 § 9 prawa spółdzielczego w okresach epidemicznych wyrażany jest nadto pogląd dotyczący dopuszczalności rozciągnięcia zastosowania ww. normy także na okresy nieepidemiczne⁴⁷. Pogląd ten również należy odrzucić. Regulacja omawianego artykułu ma w istocie charakter epizodyczny⁴⁸, co

⁴⁵ Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 20 czerwca 2002 r. w sprawie „Zasad techniki prawodawczej”, tekst jednolity: Dz.U. z 2016 r. poz. 283.

⁴⁶ Zob. wyrok SA w Warszawie z dnia 3 marca 2016 r., VI ACa 72/15, Legalis nr 1470150. W wyroku analizowano zależność regulacji wynikającej z art. 5 ust. 1 ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych oraz art. 18 § 2 pkt 5 prawa spółdzielczego. Zdaniem Sądu „powołany art. 5 ust. 1 kreuje szczególną regulację, właściwą dla spółdzielni mieszkaniowych, ze względu na którą regulację, w granicach hipotezy tego artykułu, wyłączone jest stosowanie odmiennych regulacji ustawy prawo spółdzielcze. Stosownie bowiem do dyspozycji art. 1 ust. 7 ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych przepisy prawa spółdzielczego stosuje się do spółdzielni mieszkaniowej tylko w zakresie nieuregulowanym w ustawie o spółdzielniach mieszkaniowych. Skoro zaś występuje przynajmniej częściowe krzyżowanie się hipotez i sprzeczność dyspozycji art. 5 ust. 1 ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych i art. 18 § 2 pkt 5 prawa spółdzielczego, to ten ostatni przepis nie może znaleźć zastosowania”.

⁴⁷ Zob. M. Żaba, op.cit., s. 964 i n.

⁴⁸ Tak również A. Zbiegień-Turzańska, op.cit. Należy nadmienić, że ustawodawca procedował nad rozciągnięciem wskazanej regulacji na okresy pozaepidemiczne w projekcie ustawy o zmianie ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych, ustawy prawo spółdzielcze oraz ustawy o własności lokali przygotowywanym przez Ministerstwo Rozwoju, Pracy i Technologii w 2021 r., nr projektu: UB2, <https://www.gov.pl/web/premier/projekt-ustawy-o-zmianie-ustawy-o-spoldzielniach-mieszkaniowych-ustawy-prawo-spoldzielcze-oraz-ustawy-o-wlasnosc-lokali2> (dostęp: 10.01.2024 r.). W pierwotnej wersji projektu rozważano dodanie w ustawie o spółdzielniach mieszkaniowych przepisów umożliwiających członkom spółdzielni głosowanie nad uchwałami objętymi porządkiem obrad walnego zgromadzenia również na piśmie poza posiedzeniem. Po konsultacjach społecznych z projektu usunięto ww. rozwiązania, samo zaś rozwiązanie zostało uznane za korupcjogenne. I. Sawicka, *W spółdzielniach bez korespondencyjnych głosowań*, „Dziennik Gazeta Prawna”, 18.01.2022,

wynika wyraźnie z brzmienia art. 36 § 13 prawa spółdzielczego, w świetle którego rozwiązania, o których mowa w § 9–12, stosuje się w czasie wprowadzenia stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii, o których mowa w ustawie z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi. Wykluczone jest zatem stosowanie ww. normy poza stanami zagrożenia epidemicznego lub stanem epidemii⁴⁹. Ponownie i ten wniosek znajduje bezpośrednie oparcie w zasadach techniki prawodawczej, zgodnie z którymi, jeżeli norma ma znajdować zastosowanie tylko w określonych okolicznościach, okoliczności te jednoznacznie i wyczerpująco wskazuje się w przepisie prawnym przez rodzajowe ich określenie⁵⁰.

4. Podsumowanie

Wątpliwości interpretacyjne powstające na tle określenia dopuszczalnych sposobów odbywania posiedzeń walnych zgromadzeń spółdzielni mieszkaniowych, jak również procedury oddawania głosów, biorąc pod uwagę obecny postęp technologiczny, a nadto rozwiązania znane chociażby na tle innych, korporacyjnych osób prawnych, jakimi są spółki kapitałowe, powinny skłaniać ustawodawcę do rozważenia możliwości uelastycznienia ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych. Mając na względzie rolę walnego zgromadzenia spółdzielni w kształtowaniu kierunków jej działalności oraz potrzebę współdziałania członków czy równości praw członkowskich, za nieodzowne należy uznać posługiwanie się wyłącznie takimi rozwiązaniami, które zapewnią rzeczywisty udział każdego

<https://www.gazetaprawna.pl/firma-i-prawo/artykuly/8335333,spoldzielnia-mieszkaniowa-glosowanie-korespondencyjne.html> (dostęp: 10.01.2024 r.).

⁴⁹ Stan zagrożenia epidemicznego, zgodnie z treścią rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 14 czerwca 2023 r. w sprawie odwołania na obszarze Rzeczypospolitej polskiej stanu zagrożenia epidemicznego, Dz.U. z 2023 r. poz. 1118, został zniesiony w Polsce 1 lipca 2023 r.

⁵⁰ § 145 ust. 1 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 20 czerwca 2002 r. w sprawie „Zasad techniki prawodawczej”, tekst jednolity: Dz.U. z 2016 r. poz. 283.

członka bądź jego pełnomocnika w posiedzeniu czy akcie głosowania. Należy zatem dopuścić, także na tle obowiązującej regulacji, odbywanie posiedzeń z wykorzystaniem środków bezpośredniego porozumiewania się na odległość, które pozwalają na dialog pomiędzy członkami w czasie rzeczywistym. Mowa zwłaszcza o wideokonferencji czy telekonferencji, zapewniających miejsce na prezentację stanowisk, zgłoszenie uwag, polemikę czy dyskusję. Tego rodzaju rozwiązania techniczne powinny być przy tym dostępne dla każdego członka – stąd najrozsądniejsze z punktu widzenia wspomnianej już zasady równości praw członkowskich byłoby wprowadzenie wariantu mieszanego, pozostawiającego członkowi prawo wyboru sposobu uczestniczenia/głosowania na posiedzeniu, w zależności m.in. od jego umiejętności czy posiadanego sprzętu.

Wyraźnie należy się przy tym przeciwstawić poglądom dopuszczającym *de lege lata* korespondencyjny wariant uczestniczenia/głosowania na posiedzeniach walnego zgromadzenia spółdzielni mieszkaniowych, a także warianty opierające się wprawdzie na wykorzystaniu narzędzi komunikacji, ale niepozwalające na kontakt w czasie rzeczywistym. Tego rodzaju rozwiązania prawne nie są znane ustawie o spółdzielniach mieszkaniowych, lecz jako wyjątki od odbywania posiedzeń w formule tradycyjnej powinny zostać *explicite* wprowadzone ustawą, z oznaczeniem precyzyjnego zakresu ich zastosowania⁵¹. Powołane metody stanowią znaczące zagrożenie dla realizacji podstawowych zadań wypełnianych przez walne zgromadzenie, mogą godzić w istotę spółdzielni mieszkaniowych jako miejsca do współdziałania członków, a nadto stwarzać ryzyko nadużyć, w tym o charakterze korupcyjnym. Ich stosowanie *de lege lata* nie znajduje uzasadnienia prawnego. Wobec powyższego może prowadzić do podjęcia uchwał, które w konsekwencji zostaną uznane za bezwzględnie nieważne. W praktyce rozwiązania te nie dają spółdzielniom mieszkaniowym, a także jej członkom poczucia pewności prawa – mogą rodzić daleko idące konsekwencje organizacyjne i finansowe, w tym paraliżować działalność spółdzielni.

⁵¹ Rozwiązań w tym zakresie, w sposób sprzeczny z ustawą o spółdzielniach mieszkaniowych, nie mogą nadto wprowadzać akty wewnętrzne spółdzielni.

STRESZCZENIE

Dopuszczalność odbywania posiedzeń oraz podejmowania uchwał na piśmie lub przy wykorzystaniu środków bezpośredniego porozumiewania się na odległość przez walne zgromadzenie spółdzielni mieszkaniowej

Spółdzielnie mieszkaniowe stanowią przykład korporacyjnych osób prawnych, których działalność kształtowana jest w drodze współdziałania ich członków. Istotne w realizacji procesu współdziałania jest zapewnienie członkom możliwości aktywnego uczestniczenia w posiedzeniach organów spółdzielni, w tym walnego zgromadzenia, pełniącego funkcje uchwałodawcze. Przyznanie prawa głosu nad procedowanymi uchwałami toruje członkom drogę do wywierania rzeczywistego wpływu na kształtowanie kierunków działalności spółdzielni. Pozbawienie natomiast owego wpływu może skutkować uznaniem podjętej uchwały za bezwzględnie nieważną. W artykule omówione zostały dopuszczone przez ustawodawcę sposoby odbywania posiedzeń walnego zgromadzenia, a nadto powiązane z nimi sposoby głosowania. W szczególności rozważono legalność posługiwania się formami pozaposiedzeniowymi w okresie epidemicznym oraz pozaepidemicznym.

Słowa kluczowe: spółdzielnia mieszkaniowa; walne zgromadzenie; uczestniczenie korespondencyjne; środki bezpośredniego porozumiewania się na odległość

SUMMARY

Admissibility of holding meetings and adopting resolutions in writing or using means of direct distance communication by the general meeting of a housing cooperative

Housing cooperatives are an example of corporate legal entities whose activities are shaped by the cooperation of their members. In implementing the cooperation process, it is important to provide members with the opportunity to actively participate in meetings of the cooperative's bodies, including the general meeting, which performs decision-making functions. Granting the right to vote on resolutions being processed paves the way for members to exert real influence on shaping the directions of the cooperative's activities. However, deprivation of this influence may result in the adoption of a resolution being considered absolutely invalid. The article discusses the methods of holding general meetings allowed by the

legislator, as well as the related voting methods. In particular, the legality of using non-meeting forms during the epidemic and non-epidemic periods was considered.

Keywords: housing cooperative; general meeting; participation by correspondence; means of direct distance communications

BIBLIOGRAFIA

- Bączyk M., *Prawny obowiązek lojalności członków spółdzielni i członków stowarzyszeń oraz skutki jego naruszenia*, „Przegląd Prawa Handlowego” 2021, nr 9.
- Bierzanek R., *Kilka uwag dotyczących miejsca prawa spółdzielczego wśród innych działów prawa*, „Spółdzielczy Kwartalnik Naukowy” 1987, nr 2.
- Boczar K., *Spółdzielczość. Problematyka społeczna i ekonomiczna*, Warszawa 1986.
- Dąbrowski T., *Regulacja prawna walnego zgromadzenia członków spółdzielni w dobie pandemii COVID-19*, w: *Transformacje prawa polskiego w dobie epidemii COVID-19*, red. P. Szustakiewicz, M. Wieczorek, Radom 2020.
- Frąckowiak J., Kidyba A., Kidyba S., Popiołek W., Spyra M., w: *Prawo spółek handlowych*, t. 2B, red. A. Szumański, System Prawa Handlowego, Warszawa 2019.
- Gajda J., Królikowska K., Pietrzykowski K., Pisuliński J., Zakrzewski P., w: *Prawo spółdzielcze*, t. 21, red. K. Pietrzykowski, System Prawa Prywatnego, Warszawa 2020.
- Gersdorf M., w: *Prawo spółdzielcze*, red. M. Gersdorf, J. Ignatowicz, Warszawa 1985.
- Grajek K., *Oświadczenie woli w komunikacji elektronicznej*, Warszawa 2020, Legalis.
- Koszowski M., *Dwadzieścia osiem wykładów ze wstępu do prawoznawstwa*, Warszawa 2019.
- Krajowa Rada Spółdzielcza, *Zasady Spółdzielcze*, <https://www.krs.org.pl/spoldzielczosc/zasady-spodzielcze>.
- Machnikowski P., w: *Kodeks cywilny. Komentarz*, red. E. Gniewek, P. Machnikowski, Warszawa 2023, Legalis.
- Mularski K., Radwański Z., w: *Prawo cywilne. Część ogólna*, t. 2, red. Z. Radwański, System Prawa Prywatnego, Warszawa 2019.

- Niedbała Z., *Formy demokracji wewnątrzspółdzielczej w spółdzielniach mieszkaniowych i zasada równych praw członkowskich*, „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny” 2009, z. 4.
- Pałka P., w: D. Bierecki, P. Pałka, *Prawo spółdzielcze. Komentarz*, Warszawa 2024, Legalis.
- Pietrzykowski K., *Stosunki majątkowe spółdzielni mieszkaniowej z jej członkami (zagadnienia wybrane)*, w: *Ochrona strony słabszej stosunku prawnego*, red. M. Boratyńska, Warszawa 2016, Lex.
- Pietrzykowski K., Wrzołek-Romańczuk M., w: *Prawo spółdzielcze*, t. 21, red. K. Pietrzykowski, System Prawa Prywatnego, Warszawa 2020.
- Sawicka I., *W spółdzielniach bez korespondencyjnych głosowań*, „Dziennik Gazeta Prawna”, 18.01.2022, <https://www.gazetaprawna.pl/firma-i-prawo/artykuly/8335333,spoldzielnia-mieszkaniowa-glosowanie-korespondencyjne.html>.
- Stanik M., w: *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*, red. Z. Jara, Warszawa 2022, Legalis.
- Szczurowski T., *Nowelizacja kodeksu spółek handlowych w dobie COVID-19*, „Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego” 2020, nr 11, <https://doi.org/10.33226/0137-5490.2020.11.6>.
- Wang F.F., *Law of Electronic Commercial Transactions: Contemporary Issues in the EU, US and China*, New York 2014.
- Wociór D., *Działalność spółdzielni mieszkaniowych*, Warszawa 2007.
- Zakrzewski P., *Zasada równości w prawie spółdzielczym*, „Studia Prawnicze KUL” 2008, nr 2.
- Zbiegień-Turzańska A., w: *Prawo spółdzielcze. Komentarz*, red. serii K. Osajda, red. tomu B. Lanckoroński, Warszawa 2022, Legalis.
- Żaba M., *Podejmowanie uchwał przez organy spółdzielni przy wykorzystaniu środków bezpośredniej komunikacji na odległość*, „Monitor Prawniczy” 2021, nr 18.